

ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁS

nébih

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Bemutató üzemi célok a megvalósulási helyszínek függvényében:

Tordas	kertészeti (zöldség, gyümölcs) fajok, szántóföldi és üvegházi termesztési körülmények, ökológiai gazdálkodásra alkalmas fajták vizsgálata
Pölöske	kertészeti (gyümölcs) fajok vizsgálata
Székkutas	szántóföldi fajok vizsgálata
Monorierdő	erdészeti fajok vizsgálata, fajtakitermesztés, burgonya rezisztenciavizsgálat

Nébih Fajtakísérleti Állomásainak bemutató üzemi programja és fejlesztése

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: Nébih) Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatósága végzi a fajtaelismeréshez szükséges vizsgálatokat és a fajtakitermesztést (posztkontroll vizsgálat). A hazánkban elismert fajták az Európai Unió egész területén szaporíthatók és forgalmazhatóak.

A fajtakísérleti állomások az ország fontosabb termőterületein helyezkednek el. A fajtakísérleteket a hazai és nemzetközi jogszabályokban foglaltak figyelembevételével, egységes módszertan alapján végezzük.

A fajtakísérleti és fajtakitermesztő állomások modernizálásával, olyan növényfajtakísérleteket lehet végezni, melyekkel limitálhatóak a mezőgazdasági termesztés bizonytalanságából adódó negatív hatások,

növelhető a termésbiztonság, valamint a növényi kórokozók, kártevőkkel szembeni ellenállóképesség. A gazdálkodók olyan innovatív ismereteket, növénykultúrákat (fajtákat), környezetvédelmi megoldásokat ismerhetnek meg, amelyek alkalmazása révén optimalizálhatják a termelést, csökkenthetik a szennyezőanyag kibocsátást, valamint eredményesen alkalmazkodhatnak a fenntartható fejlődés feltételeihez.

A Tordasi állomás 104,48 ha földterülettel rendelkezik Fejér vármegyében.

Az állomás négy részre tagolódik. A Gábor-majori földterület 88,10 ha, a Kertészeti szántóföldi terület 8,35 ha, a központi rész 3,25 hektáros belterület, és rendelkezik saját használatú utakkal, réttel erdővel, ami 4,78 ha. Talajtípusa karbonátos, erdőmaradványos csernozjom Arany-féle kötöttségi szám: 40-44. Az állomáson kertészeti és szántóföldi fajok vizsgálata történik.

Bemutató üzemi látogatási programok:

1. Csonthéjas/almatermésű nap
2. Fagyvédelem
3. Fitotoxicitás kísérletek
4. Növénykórtani bemutató
5. **Ökológiai gazdálkodás bemutatása**
6. Szántóföldi fajok DUS vizsgálata
7. Zöldtakarmány bemutató
8. Tordasi állomás bemutató program
9. Vadkárral kapcsolatos előadás
10. Zöldségfélék fajtahasználata

ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁS

Napjainkban különösen hangsúlyos szerepet kapnak a fenntarthatóság és a biológiai sokféleség kifejezések. A fenntarthatóság fogalma 1987-ben indult útjára, amikor az ENSZ a fenntartható fejlődést – melyet leegyszerűsítve fenntarthatóságnak is nevezünk – a következőképpen definiálta: fejlődés, amely „anélkül elégtí ki a jelen szükségleteit, hogy veszélyeztetné a jövő generációk lehetőségét saját igényeik kielégítésére”.

Azaz fenntartható például az a fejlődés, melynek során nem használunk fel minden, korlátosan hozzáférhető nyersanyagot vagy nem szennyezzük be visszafordíthatatlanul vizeinket. A biológiai sokféleség „elengedhetetlen” az élethez. A természetnek köszönhetjük az élelmiszereket és a gyógyszereket, a nyersanyagokat, a szabadidős tevékenységeinket, az egészségünket és jóllétünket. Az ép ökoszisztémák gondoskodnak a levegő és a víz tisztaságáról, segítenek megőrizni az éghajlat egyensúlyát, a hulladékból új erőforrást hoznak létre, lehetővé teszik a termények beporzását.

Öko posztregisztrációs
kalászos kísérlet Fertődön

MIT JELENT AZ ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁS?

Az Európai Unió két fontos mezőgazdasági stratégiájában (termelőtől a fogyasztóig és biodiversitás stratégia) is központi szerepet játszik az ökológiai termelés részarányának növelése.

Az ökológiai gazdálkodás egy olyan gazdálkodási, élelmiszer előállító rendszer, mely tiltja, illetve korlátozza bizonyos növényvédő szerek, műtrágyák, talajjavító szerek, valamint a mesterséges állatgyógyászati készítmények, illetve hozamfokozók használatát.

Az ökológiai termelés magas állatjóléti szabványokat alkalmaz, elősegíti a természeti környezet megővését és a fenntarthatóságot.

Magyarországon az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvényben az Országgyűlés az ökológiai termeléssel kapcsolatos felügyeleti feladatok ellátását az élelmiszerlánc-felügyeleti szervre ruházta.

A 34/2013. (V.14.) VM rendelet írja le a Nébih, a kormányhivatalok, a tanúsító szervezetek feladatait, jogait, az ökológiai gazdálkodás ellenőrzésével és tanúsításával, továbbá az ellenőrzési rendszer működésével kapcsolatos eljárásrendet. Az ellenőrzési feladatok bizonyos jogszabályban meghatározott körét a Nébih a tanúsító szervezetekhez delegálja.

A Nébih ismeri el a tanúsító szervezeteket, évente felülvizsgálja tevékenységüket, kezeli az öko-vetőmag adatbázist. A tanúsító szervezet a 2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről 47/A. § (2) bekezdése szerinti integrált többéves nemzeti ellenőrzési terv (a továbbiakban: többéves terv) elkészítésekor együttműködik a Nébih-el, a tanúsító szervezet a többéves terv kockázat alapú megközelítésre vonatkozó alapelveihez igazodó kockázatelemzés és értékelés alapján éves tervet készít. A tanúsító szervezetek akkreditációját a Nemzeti Akkreditációs Hivatal végzi.

A Nemzeti Cselekvési Terv az ökológiai gazdálkodás fejlesztéséért célkitűzései között szerepel az ökológiai vetőmagpiac és az ökológiai takarmányhozzáférés hazai fellendítése,

az ökológiai növényvédőszer és termés-növelő input anyagok egységes elbírálása, elérhetőségük és felhasználásuk ösztönzése, melyet az Agrárminisztérium megbízásából a Nébih fog megvalósítani.

Az ökológia gazdálkodás során különösen fontos szerepet kap a helyes fajtaválasztás. Olyan fajtákra van szükség, amelyek nagyon jó ellenálló képességgel rendelkeznek a különböző betegségekkel szemben, illetve kisebb kártétel mellett is jól teremnek.

Jó a gyomelnyomó képességük, illetve jól tűrik a mechanikai gyomszabályozást. Továbbá az ökológiai gazdálkodás elvei alapján történő tápanyag utánpótlás elég a kiváló termésnyerés eléréséhez, valamint aszályal és intenzíven lehullott csapadékkal szemben is toleráns a fajta.

Gyomfésű

Annak érdekében, hogy ökológiai gazdálkodás elvei alapján lehessen kísérleteket beállítani, olyan fajtákat vizsgálni, melyek ökológiai gazdálkodásra különösen alkalmasak, a Fertődi Fajtakísérleti Állomásunk teljes területe – amely közel 20 ha – bejelentésre került 2020 őszén a Bio Garancia Kft.-hez.

A 130 éves múltra visszatekintő növény-fajta-kísérletezés történetében mérföldkőnek számított, hogy 1951-ben lehetőség nyílt 30 Fajtakísérleti Állomás megszervezésére. A Szombathelyi régióhoz tartozó fertődi Fajtakísérleti állomás több átszervezésen ment keresztül, de azóta is a fajta-kísérleti állomás-hálózatába tartozik.

Nagy kihívást jelentett ilyen gyorsan megteremteni az ökológiai gazdálkodáshoz szükséges körülményeket a fertődi állomáson. Sikerült még azon az ősszel beszerezni egy gyomfésűt, ami nélkül nem tudtuk volna a kísérletet gyommentesen tartani.

A Fertődi Fajtakísérleti Állomáson már az átállásos időszak alatt kaptunk megbízásokat az Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézettől (ÖMKi). 2020 őszén beállítottunk egy 21 fajtás őszi búza fajtakísérletet.

Az ÖMKi 2020-ban kezdte el az öko-kisparcellás búza fajtateszteket. A hálózat egy rendkívüli és sokszereplős együttműködésnek köszönhetően jött létre, melyben a Nébih, a VSZT, vetőmagforgalmazó cégek (Karintia Kft., Lajtamag Kft., RWA Magyarország Kft., Saatbau Linz Hungária Kft., Tradisco Seeds Kft.), valamint a hazai

agrárkutatásban élen járó intézmények, így a martonvásári Agrártudományi Kutatóközpont Mezőgazdasági Intézet, a Szege-di Gabonakutató Nonprofit Kft., a Debreceni Egyetem, a MATE Karcagi Kutató-intézet, valamint ökológiai gazdálkodók (Csoros-szlya Farm és Decsi Árpád) vesznek részt. A fajtateszt eredményei elérhetőek az ÖMKi honlapján (<https://biokutatas.hu/tudastar/kisparcellas-fajtatesztek-eredmenyei/>).

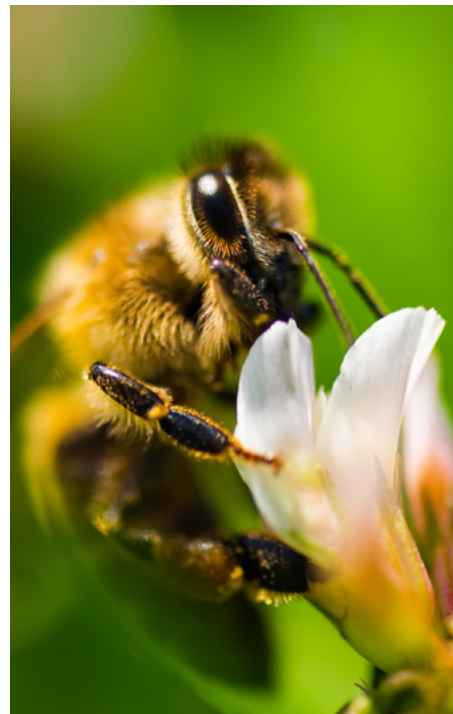
Más növényfajokkal is foglalkoztunk Fertődön már az átállási időszak alatt. Többek között 2021 tavaszán az ÖMKI-n keresztül megkeresett minket egy svájci és egy német cég öko csemegekukorica kísérlettel kapcsolatban. A kísérlet sikerét bizonyítja, hogy 2022 tavaszán is folytatódott a megbízás és idén is beállításra került a csemegekukorica kísérlet nagyobb fajtaszámmal.

Az elmúlt években fertődön a következő növényfajok kerültek kísérletben beállításra:

2020	őszi búza (21 fajta)
2021	őszi búza + tönköly (26+6 fajta) + csemegekukorica (8 fajta)
2022	őszi búza + tönköly (19+5 fajta)+ csemegekukorica (28 fajta) + szegletes lednek (2 fajta) + borsó (2 fajta) + szója (2 fajta)
2023	őszi búza (16 fajta) + tönköly (6 fajta) + alakor (6 fajta) + csemegekukorica (29 fajta)
2024	földimogyoró (4 fajta)

A Tordasi Fajtakísérleti Állomás egy közel 5 ha-os területen helyezkedik el.

2021 őszén a Tordasi Fajtakísérleti Állomás egy közel 5 ha-os területén is megkezdjük az átállást ökológiai minősítésre. Az állomás az Alföldnek a Dunától nyugatra elterülő mezőföldi részén található. Északról a törésvonalak mentén kialakult Velencei-medence, nyugatról pedig a Sárvíz határolja ezt a területet. A talajok nagy része mészszerű csarnozom, melynek humuszrétege 1m helyenként.

2022 tavaszán a több éve szántás nélküli talajforgatással művelt területre, ami évek óta nem kapott műtrágyát, kiszórtuk a szerkezeti komposztot, majd ezt követően az extra humuszkomposztot.

A sekély talajművelést követően elvetettük a Joker vetőmagkeveréket, amely tartalmaz négy fűfélést és öt pillangós növényfajt:

A sekély talajművelést követően elvetettük a Joker vetőmagkeveréket, amely tartalmaz négy fűfélést és öt pillangós növényfajt: nádképi csenkesz, csomós ebí, angolperje, réti perje, alexandriai here, vörös here, fehér here, hibrid here, szarvaskerep.

Ezt követően az egész vetést felülvetettük egy nagy gyökértömeget fejlesztő és jó szárazságtűrő tavaszi zabbal, a GK pillangóval.

A talajvizsgálatot 2022-ben végeztünk a területen 0-30 cm mélységben, a jogszabályi előírásoknak megfelelően.

A talaj fizikai félesége igen változó, jelen esetben az Arany féle kötöttség 30-33 között van, ami a homok és a homokos vályog fizikai féleséget jelent. Kémhatását tekintve 7,18-7,28, ami a semleges kategóriába sorolható, így mondhatjuk, hogy ideális a növénytermesztésre. Mész tartalma 2,3-6 közötti, ami gyengén, illetve közepesen meszes talajt jelent. Sótartalma alapján kis só tartalmú, 0,02 m/m%-nál kisebb a laboreredmények szerint, így ebből a szempontból is ideálisnak mondható. Humusztartalma 2,46-2,76 között mozog, ami alapján a közepes és jó humuszos réteg kategóriába sorolható.

A felvehető P₂₀₅ 717-1000 mg/kg között mozog, ami túlzott ellátottságra utal. Ugyanez a túlzott ellátottság mondható a K₂₀ esetében (597-741 ppm). Mikroelemek tekintetében a talaj réz-, mangán- és cink tartalma magas, így a növény nem szenved ányt ezekből az elemekből.

Alapvetően jó vízgazdálkodású és tápanyag szolgáltató képességű talajról beszélünk.

Az öko átállási területünk több mint három éve talajforgatás nélkül van pihentetés alatt, ennek ellenére látszanak a korábbi évekbeli talajművelések kártékony hatásai. Az A-B szintek összekeveredtek, elindult a meszesedés. Talajminták szedésénél a több helyen talajoldatból Milwaukee EC pH mérő készülékkel elvégezve vizsgálatokat kiderült, hogy nemcsak a természetes kilúgozódási folyamatok mentek végbe talajunkon, hanem a talajművelés negatív hatásai miatt kezdődtek a leromlási folyamatok, melyeket az erózió és defláció felerősített.

2024 tavaszán állítottuk be az első ökológiai gazdálkodásra alkalmas fajtakísérletet Tordason az ÖMKi-vel együttműködve. Fehérjenövények közül étkezési célú szója fajtákkal indult meg a vizsgálat. 2024 őszén őszi borsó fajtákkal folytatódott a vizsgálat.

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatóság

1024 Budapest, Keleti Károly u. 24.
portal.nebih.gov.hu
ugyfelszolgalat@nebih.gov.hu
+36 1 336 9000